

Универзитет у Крагујевцу
Педагошки факултет у Јагодини

**УПУТСТВО ЗА ИЗРАДУ И ОДБРАНУ
ЗАВРШНОГ РАДА**

Јагодина
2009

Број 01-1269

30.04. 2009 год.

38000 ЈАГОДИНА

На основу члана 203. став 4. Статута Педагошког факултета у Јагодини (пречишћен текст), Наставно-научно веће Педагошког факултета у Јагодини, на седници одржаној 30.априла 2009. године, донело

УПУТСТВО ЗА ИЗРАДУ И ОДБРАНУ ЗАВРШНОГ РАДА

1. КОНЦЕПЦИЈА ЗАВРШНОГ РАДА

Завршни рад је писани рад који студент израђује самостално уз консултације са ментором.

Тема завршног рада, зависно од студијског програма који студент завршава, односи се на проблематику васпитно-образовног рада у основној школи, предшколској установи и домовима за младе. Одбрана завршног рада одвија се тако да студент излаже методолошки оквир (полазишта) и теоријске основе проблема, приказује резултате сопственог проучавања (истраживања) и указује на могућности примене добијених резултата у циљу унапређивања праксе и теорије васпитно-образовног рада.

Завршни рад требало би да садржи извесне елементе новог или иновираниог истраживања посебно корисног за усавршавање педагошких, дидактичких и методичких аспеката васпитно-образовног рада у одговарајућим васпитно-образовним институцијама. Студент и ментор посебну пажњу поклањају избору и прецизном формулисању теме завршног рада у циљу постављања јасног предмета, циља, задатка, теоријско-методолошког оквира и полазишта изабраног проблема (предмета) проучавања. При томе ваља имати у виду друштвени, педагошки, научни и стручни значај и актуелност проблема, као и могућности студента да изабрани проблем проучи у складу са савременим научно-методолошким захтевима израде завршног рада.

При избору теме посебно је важно да се студенти подстичу на самостално, креативно и научно-методолошки адекватно предлагање проблема проучавања, анализе и начина обраде одабраног проблема за завршни рад. Тема у основи треба да задовољи и научно-стручна интересовања студента и да уважава њихову педагошко-методолошку културу и ниво аспирација.

Завршни рад је превасходно самостални и креативни рад студента. Међутим, потребно је нагласити изузетно важну улогу ментора у свим фазама израде завршног рада. Ово се посебно односи на помоћ студенту при избору и формулисању теме, конципирању истраживања, анализи добијених резултата и коначном уобличавању рада (писању извештаја о обављеном истраживању).

Завршни рад начелно има интердисциплинарни и мултидисциплинарни карактер као што је и рад учитеља и васпитача. То значи да завршни рад садржи друштвене, психолошке, педагошке, дидактичко-методичке и ужестручне аспекте. Предмет и концепција завршног рада требало би да буду усмерени на критичко проучавање постојеће теорије и емпиријско проучавање различитих аспеката васпитно-образовне праксе у циљу њеног унапређивања. Завршни рад треба да одликују студиозност, јасност, систематичност, прегледност, једном речју да испуњава савремене научно-методолошке захтеве академског писања. У том циљу студент за сваку тврдњу, претпоставку, констатацију и закључак проналази и наводи одговарајуће доказе, приказује начин рада и ~~изводе~~ ^{изводе} којим се дошло до одређених сазнања; упућује и на друге могућности решавања проблема и примену одговарајућих садржаја, метода, поступака како у истраживању проблема тако и у практичној примени сазнања до којих је дошло проучавајући проблем у оквиру свог завршног рада.

Обим завршног рада, зависно од предмета истраживања, на основним академским студијама износи између 40 и 80 страна, а на дипломским академским студијама (мастер) између 80 и 150 страна.

2. СТРУКТУРА ЗАВРШНОГ РАДА

У погледу структуре завршни рад у основи има следеће целине (поглавља): Увод, Теоријске основе (полазишта), Методолошке основе (полазишта), Резултати истраживања, Закључна разматрања (закључак, закључци), Библиографија (списак литературе и коришћених извора) и Прилози.

2.1. *Увод.* У уводу се наводи пун назив завршног рада и објашњавају основне карактеристике проблема (предмета) који се проучава (смисао, значај и актуелност истраживања за педагошку теорију и праксу. Циљ увода је да се назначи проблематика, односно предмет истраживања и његови теоријски оквири, као и смисао, оправданост и специфичности обављеног истраживања. У уводу је прикладно напоменути и услове у којима је истраживање обављено, потешкоће у реализовању истраживања, личне разлоге због којих се кандидат определио за тему и очекивања у вези са реализацијом завршног рада. На крају увода кандидат изражава захвалност лицима и/или институцијама на пруженој помоћи у обављању истраживања.

У уводу се може назначити и основна структура завршног рада (главне целине, поглавља) и карактер, врста и тип истраживања. Увод се за завршне радове пише на три до пет стране. Увод треба да се напише у сажетој и јасној форми и треба да садржи објашњења и напомене која су заиста у функцији увођења читаоца у целину и специфичности обављеног истраживања.

2.2. *Теоријске основе рада (теоријска полазишта).* У овом делу рада кандидат разматра (анализира, објашњава) теоријске основе (полазишта, схватања, оквири, парадигме) свог предмета (проблема) истраживања. Сва разматрања треба да су првенствено усмерена на суштину истраживачког проблема и теоријско утемељење и објашњење појава, процеса и односа, који су предмет истраживања. Да би аутор правилно сагледао теоријске основе проблема које истражује нужно је да студиозно (дакле и критички) проучи (анализира) радове других аутора који су се теоријски бавили истом или сличном проблематиком, или су емпиријски истраживали исте или сличне проблеме. У овом делу рада аутор утврђује сличности и разлике у теоријским схватања аутора чије радове, односно схватања и полазишта анализира. Тиме се продубљују и прецизирају своја теоријска полазишта и теоријски утемељује изабрани предмет истраживања. Аутор ће јасно изложити у чему је његово истраживање слично, односно специфично у теоријско-методолошком погледу у односу на друга истраживања.

У теоријском делу истраживања аутор расправља и о појмовно-терминолошкој проблематици битној за предмет истраживања, најчешће под насловом „Објашњење основних појмова у истраживању“.

Значајно је напоменути да у теоријским основама рада аутор треба да критички анализира и методолошке основе истраживања која су била предмет његове анализе и да изрази свој став о методолошкој ваљаности тих истраживања.

Сва теоријска разматрања (анализе, објашњења) треба да буду у функцији потпунијег и прецизнијег поимања (схватања и објашњења) предмета истраживања. У том смислу нужен је и правилан избор научних и стручних радова, извора и аутора чија ће се схватања анализирати и која представљају основу за конструисање (осмишљавање) сопственог теоријског оквира (полазишта) истраживања.

Теоријска разматрања (оквири, полазишта) представљају основу за одређивање (формулисање) и објашњавање предмета циља и задатака истраживања, постављање

хипотеза, утврђивање варијабли и правилно сагледавање других значајних компоненти истраживања (друштвени значај, педагошки значај, могућности примене резултата, одређивање метода и техника истраживања и др.).

Овај део истраживања најчешће се групише у неколико тематских целина у којима се објашњавају различити аспекти предмета истраживања.

Ове целине, односно поглавља треба међусобно да буду предметно-логично повезане како би предмет истраживања теоријски што целовитије био обрађен.

2.3. *Методолошке основе (полазишта) истраживања.* У овом делу извештаја аутор јасно, прегледно и прецизно одређује и објашњава: предмет истраживања; циљ и задатке истраживања; хипотезе (основну и помоћне); варијабле (независне и зависне); методе, технике и инструменте истраживања; популацију и узорак; начин и ниво статистичке обраде података и представљања резултата; организацију и ток емпиријског истраживања. Истраживачи без довољно истраживачког искуства, у намери да њихово истраживање буде „методолошки што заснованије“, најчешће пишу општепознате ствари о методама, поступцима или инструментима које користе у истраживању. То није потребно. Битно је објаснити зашто су се определили баш за те методе, технике или инструменте истраживања као најрационалније, односно најадекватније за реализовано истраживање. Важно је да се истакну одређена ограничења односно предности примењене методологије истраживања. Ваља посебно напоменути, на пример: суштину, смисао и карактеристике експерименталног програма или коришћеног инструмента истраживања (структура, валидација и сл.), како су прикупљени и класификовани подаци и др. Дакле, нису потребне опширне методолошке расправе о познатим методолошким питањима, него концизна и јасна методолошка полазишта и објашњења карактеристична за сасвим конкретно истраживање. Пожељно је истаћи и методолошка ограничења које је аутор имао у реализацији истраживања, као и карактер и врсту истраживања.

2.4. *Резултати истраживања.* Овај део извештаја о истраживању односи се на саопштавање и разматрање (анализу, дискусију, објашњење) резултата истраживања. Аутор у складу са задацима и/или хипотезама саопштава резултате теоријског, теоријско-емпирског или емпиријског истраживања и објашњава (анализира) добијене резултате. Резултати истраживања треба да се изложе јасно, систематично, прегледно, прецизно и концизно. И у овом делу извештаја мора да дође до изражаја методолошко-педагошка култура, односно компетентност аутора. Представљају се и анализирају резултати од суштинске важности за проучавани предмет истраживања, а у складу са дефинисаним предметом, циљем, задацима, хипотезама и варијаблама истраживања. Колико год је значајно прецизно утврдити и представити резултате истраживања толико је значајно и ваљано научно-стручно објашњење добијених резултата.

Мање искусни истраживачи обично греше када резултате истраживања представљају редоследом какав имају питања у инструменту који су користили у истраживању. Познато је да се у једном педагошком истраживању може користити и више истраживачких инструмената. Без обзира на број и врсту примењених инструмената истраживања, структура овог дела истраживања треба да тематски (проблемски) одговара задацима и/или хипотезама истраживања. Још прецизније, све добијене резултате значајне за остварење пројектованог задатка истраживања или доказивање хипотезе, треба тако да одаберемо и групишемо како би смо добили што потпунији и аргументованији одговор на постављени задатак, односно хипотезу. Разуме се, да је изузетно важно објаснити табеларно и графички представљене резултате, као и показатеље који су на други начин статистички обрађени (коефицијенти корелације, непараметријски статистички тестови и др.).

Студент треба да објасни сличности разлике резултата свог истраживања у односу на иста или слична истраживања других аутора (истраживача) и утврди могуће разлоге добијених резултата.

Овај део извештаја такође се структурира у више тематских (проблемских) целина, односно поглавља. Када се један проблем (тематска целина) квантитативно (статистички подаци и показатељи) и квалитативно (теоријски објасни) анализира онда се формулишу закључци за тај сегмент, односно тематску целину резултата истраживања. Након анализе свих релевантних резултата за поједине проблеме (тематске целине), аутор приступа формулисању закључака у вези са добијеним резултатима реализованог емпиријског истраживања. За колики број тематских целина (поглавља) ће се аутор одлучити зависи од предмета, циља, задатака, карактера, примењених метода, поступака и инструмената истраживања.

2.5. Закључна разматрања. Ово је завршни део истраживања у коме се јасно, систематично и прегледно излажу најзначајнији закључци, односно сазнања аутора у вези са реализованим истраживањем. Ови закључци се односе на све димензије односно сегменте истраживања (теоријска полазишта, методолошки приступ и резултате истраживања), а не само на добијене емпиријске резултате истраживања. Закључна разматрања често се називају и општи закључак. У закључним разматрањима аутор може да назначи и предлоге за даља истраживања у вези са предметом који је истраживао, могућности примене добијених резултата истраживања у васпитно-образовном раду („предлози за праксу“) и своје виђење доприноса обављеног истраживања педагошкој теорији и пракси.

2.6. Библиографија. Након закључних разматрања (општих закључака) аутор наводи *библиографију* (списак коришћене литературе). Литература се наводи према азбучном или абecedном редоследу презимена аутора чији су радови коришћени. Важно је напоменути значај потпуних библиографских података како радова појединих аутора, тако и зборника и других коришћених извора у истраживању.

2.7. Прилози. На крају извештаја у истраживању дају се прилози. Они треба да буду јасно и прецизно означени (назив прилога, врста, намена). У току извештаја читалац се упућује на прилоге (назив и број прилога, страна). Прилози у педагошком истраживањима најчешће се односе на: примерке коришћених инструмената истраживања, експерименталне програме, упутства теренским истраживачима-сарадницима, програме статистичке обраде, табеле, графиконе и детаљније податке који се изостављају из поглавља о резултатима истраживања да не би беспотребно оптерећивали или пресекали текст, оригинални радови испитаника, факсимили, фотографије, записници и друга изворна грађа. Прилози представљају значајну илустрацију резултата истраживања, извор бројних података и већег степена документованости педагошког истраживања. Међутим, и овде са мером треба одабрати број и врсту прилога како се не би беспотребно оптерећивао укупни извештај о обављеном педагошком истраживању. Сваки прилог (табела, графикон, фотографија и др) треба да има своју ознаку-и прецизан назив.

3. ОРИЈЕНТАЦИОНА СТРУКТУРА ЗАВРШНОГ РАДА О ОБАВЉЕНОМ ИСТРАЖИВАЊУ

3.1. Насловна страна

- Назив Универзитета и Факултета
- Назив Студијског програма
- Завршни рад или Завршни - мастер рад (зависно од студијског програма)
- Наслов (тема) завршног рада
- Ментор (титула, име и презиме, звање)
- Име и презиме кандидата и број индекса
- Место
- Година

3.2. Садржај рада

- Наслови делова, глава (поглавља) и мањих целина са назнаком стране.

3.3. Увод (предговор)

- Смисао, значај, актуелност и потреба проучавање одабраног проблема, односно предмета истраживања
- Мотиви (разлози) опредељивања за предмет истраживања
- Преглед структуре написаног рада (важније целине, поглавља)
- Основне карактеристике и посебне тешкоће у реализацији истраживања
- Речи захвалности појединцима и институцијама

3.4. Теоријски део (теоријска оријентација) истраживања

- Теоријске основе истраживања (научни приступи, полазишта, оквири, парадигме)
- Преглед и предметно-методолошка анализа релевантних схватања и истраживања
- Закључци теоријског дела истраживања

3.5. Методолошки део (Методолошки приступ)

- Одређење и објашњење предмета и основних појмова истраживања
- Циљ и задаци истраживања
- Хипотезе истраживања
- Варијабле истраживања
- Методе, технике, инструменти истраживања
- Популација и узорак
- Карактер, тип или врста истраживања и методолошке специфичности истраживања
- Начини и нивои обраде и представљање резултата истраживања
- Организација и ток истраживања

3.6. Резултати истраживања (анализа резултата истраживања)

- Излагање и дискусија (анализа) резултата обављеног истраживања према проблемима, задацима, хипотезама и сл.
- Дефинисање закључака након сваке групе резултата, односно задатака истраживања

3.7. Закључна разматрања (општи закључци)

- Општи, главни закључци истраживања
- Питања (проблеми) које треба даље проучавати
- Могућност коришћења и резултата истраживања у васпитно-образовној пракси

3.8. Библиографија (списак литературе)

- Списак литературе коришћене у истраживању (књиге, часописи и други извори)
- Интернет адресе (сајтови) са којих су преузете одређене референце (чланци, подаци и сл.)

3.9. Прилози

- Примери коришћених инструмената истраживања
- Експериментални, статистички и други програми обраде података
- Записници, протоколи изворни документи и слични материјали, шеме, графикони, табеле, факсимили, слике и сл.

4. НЕКЕ НАПОМЕНЕ У ВЕЗИ СА ПИСАЊЕМ ИЗВЕШТАЈА О ОБАВЉЕНОМ ИСТРАЖИВАЊУ

Писање извештаја о обављеном педагошком истраживању је веома сложен и одговоран задатак истраживача. Посебне тешкоће у писању извештаја имају истраживачи који немају довољно искуства у педагошким истраживањима и писању радова педагошког карактера. Са овим проблемом веома се често сусрећу и кандидати који приступају изради дипломских, магистарских и докторских радова. И најкоректније реализовано педагошко истраживање може код читалаца изазвати разне нејасноће и дилеме уколико извештај о њему није написан *јасно, прегледно, систематично и граматички и стилски коректно*.

Истраживач врло пажљиво мора да одабере *садржаје* (чињенице, податке, схватања, доказе, резултате, интерпретације, илустрације и др.) који треба да буду обухваћени завршном верзијом писаног текста о обављеном истраживању. При сусрету са обиљем различитих чињеница, схватања и резултата аутор треба да изабере и обради за извештај оне који су битни, суштински важни за потпуније разумевање теме, проблема, односно предмета педагошког истраживања.

Селекција и обрада садржаја извештаја о обављеном истраживању треба да буде усклађена са основним смислом, предметом, циљем, задацима и хипотезама педагошког истраживања. Ово је основни критеријум за избор грађе (садржаја) који треба да уђе у извештај. У излагању и објашњавању (образлагању) било ког проблема, схватања, идеје или резултата треба настојати да писани текст буде *језгровит, концизан (сажет), јасан и предметно-логички повезан*.

Текст не треба оптерећивати непотребним детаљима, опсежним расправама о питањима и проблемима који нису уско и суштински повезани са темом, односно проблемом који се обрађује. Мање важне појединости у односу на суштинске истраживач треба да сведе на најмању могућу меру. Ако су неке мање важне појединости ипак битне за потпуније разумевање проблема који се разматра, оне се могу приказати другим типом слова или навести у фуснотама.

Ако се у тексту нађу појединости, детаљи, мање значајне чињенице и схватања то може замаглити, учинити мање уочљивим оно што је битно и од суштинске важности за боље разумевање истраживачких резултата.

У извештају о истраживању своје место треба да нађу пре свега садржаји који су у директној функцији реализованог истраживања.

Недовољно искусни истраживачи имају доста тешкоћа у структурирању тематско-проблемских целина. Често прибегавају непотребно великом броју наслова и поднаслова, или њиховом недовољно логичном одређивању. Веће тематске целине треба да повежу неколико мањих, њима сродних тематских целина. Зато се у писаном извештају користе могућности структурирања текста на више „природних“ целина (делови, главе, поглавља...).

Кандидатима који пишу завршне радове се препоручује да проуче структуру објављених (рецензираних) магистарских теза, односно докторских дисертација које су проблемско-тематски сличне њиховим истраживањима. На тај начин могу да утврде, односно провере колико је њихова прелиминарна структура извештаја логична и оправдана.

Саставни део академског писања извештаја о обављеном истраживању је и однос према ауторима коришћених радова. Није ретка појава, нарочито код израде завршних радова, да кандидати прекомерно и некритички користе текстове других аутора. При томе они се најчешће недовољно позивају на коришћене ауторе и/или изворе. То је етички, научно и стручно недопустиво. *Све што се преузима од других аутора треба да буде јасно назначено*. У противном, реч је о плагирању, односно о интелектуалном и научном непоштењу, односно својеврсној крађи или „кићењу туђим перјем“.

Ваља знати да позивање на коришћене радове и ауторе не умањује научну и стручну вредност сопственог извештаја о истраживању. Напротив, то појачава вредност писаног извештаја, нарочито када се аутор позива на релевантне изворе и референтне научнике у

одговарајућој области. Уосталом, и пре свега, то је саставни део етичког кодекса истраживача, односно аутора извештаја.

Коришћење радова (студија, истраживања, чланака) других аутора је нормално и потребно, јер ниједан истраживач не полази од нуле у свом истраживању и обликовању текста. То је сасвим оправдано уз *поштовање одређених правила* која су за то утврђена и уобичајена.

Парафразирање је препричавање мисли, идеја или схватања другог аутора. Онај ко парафразира у обавези је да напише кога парафразира (име и презиме аутора), да прецизно наведе дело и садржај који парафразира. У парафразирању аутор треба да што прецизније, јасније, целовитије преприча (изложи) схватања аутора чије мисли, односно схватања парафразира. У парафразирању се мора јасно одвојити шта су мисли парафразираног аутора, а шта мисли (коментари, анализа, интерпретација) аутора који пише текст. Парафразирање се користи када се аутор извештаја у основи слаже (прихвата) са ставовима, односно схватањима неког аутора чије дело користи, а када би цитирање текста било на рационално због његовог обима. Парафразирање другог аутора се може користити и када се аутор извештаја не слаже са схватањима неког аутора.

У сваком случају, аутор текста треба јасно да изрази и објасни своје ставове, односно критичко мишљење о схватањима аутора чији текст парафразира. Ваља знати да је избор текстова и аутора за парафразирање искључиво ствар истраживача. Логично је да то буду текстови и аутори чија су схватања у вези са предметом и задацима конкретног истраживања и да треба да буду у функцији теоријског заснивања тог истраживања и интерпретације његових резултата.

Цитирање се често користи у писању научних и стручних радова, односно писању извештаја о педагошким истраживањима. Цитирање је дословно навођење мисли другог аутора. Најчешће је реч о мислима, идејама, ставовима и схватањима које је аутор објавио, а много ређе је реч о усмено изреченој мисли.

У научном и стручном раду цитирање се користи да би се снажније (аргументованије) засновао неки теоријски став, потпуније објаснила нека појава, извршила критичка анализа неких схватања и сл. Дакле, цитати се могу користити како при прихватању неких ставова и схватања, тако и при њиховом одбацивању или заузимању критичког става. И овде вреди напомена да треба цитирати, пре свега, референтне ауторе.

Приликом цитирања аутор се мора придржавати следећих етичких и методолошких захтева: оно што је дословно преузето обележава се знацима навода; мора се тачно навести дело, извор, односно место одакле је преузет цитат (потпуни библиографски подаци са ознаком странице дела из којег је цитат преузет).

Подаци о цитираном делу наводе се у самом тексту, одмах иза преузетог цитата (наводи се само презиме аутора, година издања и страна са које је цитат преузет), на крају неког поглавља или књиге (када сваки цитат има свој број и поред тог броја се уписују одговарајући библиографски подаци и број стране). Име страног аутора у тексту цитира и тако што се наведе српска транскрипција презимена (уколико је више аутора онда се пише презиме првог аутора и дода: „и сар.“), а затим се, у загради, презиме пише изворно, уз навођење године када је дело публикувано и страна која се цитира или парафразира.

Ако се једно дело цитира више пута узастопно (цитат за цитатом из истог дела, са различитих страница) онда је довољно само први пут (приликом коришћења првог цитата) навести потпуне библиографске податке, а потом стављати „Исто, стр. ...“ или *Ibid* односно *Ibidem* (што на латинском значи исто).

Када се неко дело цитира више пута, али на различитим местима (у међувремену се наводи цитат из неког другог дела), онда се само приликом првог цитирања наводе сви библиографски подаци тог дела и страница са које је преузет цитат, а касније се само наводи

име и презиме аутора и неколико речи из наслова дела, и после тога ставља се реч „*op. cit.*“ и страница на којој се налази тај цитат.

Важно је напоменути да се за парафразирани и цитирани текст јасно, потпуно и прецизно означе извори и странице са којих су преузети, а да се при томе читалац што лакше сналази. Број и обим парафразираног текста су условљени природом проблема који се разматра, доступношћу извора, релевантношћу текста за проблем који се разматра и референтношћу аутора чији се текст користи.

Фусноте (белешке испод основног текста) користе се у случајевима када је потребно дати посебно објашњење или напомену у вези са неким делом текста.

Навођење библиографских података. Библиографски подаци за књиге, монографије, студије и истраживања наводе се следећим редом:

1. Презиме и име аутора (са свим додацима, средњим словом, додатним именима или презименима, онако како је наведено на насловној страни; када је више аутора они се наводе како су дати на насловној страни);
2. Тачан наслов рада;
3. Место издања;
4. Издавач и
5. Година издања.

Ако је реч о сепарату (посебном отиску) из неког зборника радова, часописа, хрестоматије и слично, онда се поред свих напред наведених библиографских података, одмах после наслова рада, наведе тачно из које је публикације тај рад издвојен и „штампан посебно“.

Библиографски подаци за радове штампане у зборницима, часописима, хрестоматијама наводе се на следећи начин: презиме и име аутора; наслов рада; назив зборника, часописа или хрестоматије у коме се рад налази; број тог зборника или часописа; страна на којој се рад налази; место издања; издавач и година издања. Ако се у делу из кога се узима цитат налази још неки значајни податак који може да послужи за његову лакшу идентификацију, онда се и тај податак може навести (на пример: уредник, редактор, преводилац, година издања поновног штампања дела и сл.).

4. ЈЕЗИЧКИ И ТЕХНИЧКИ ИЗГЛЕД РАДА

У језичком погледу, завршни рад треба да буде граматички и стилски на нивоу који одговара факултетском образовању и захтевима педагошке професије. Рад, отуда, треба да је лекторисан и уредан, са читко исправљеним евентуалним техничким грешкама. Завршни рад се пише ћирилицом.

Табеле, графикони, дијаграми, скице, схеме, цртежи и други облици илустрације треба да су јасни, означени редним бројем и насловљени тако да се односе на податке и садржаје који се у њима приказују.

У техничком погледу, завршни рад треба да је уобличен тако да је прегледан, читљив и јасан. Текст се штампа једнострано са проредом 1,5 и са маргинама 3 цм од ивице листа. Користе се слова величине 12 уз поштовање наведених захтева о величини прореда и маргине. Завршни рад се штампа у пет примерака за факултет.

Главни наслови, наслови и поднаслови треба да су уочљиви и истакнути подвлачењем или штампањем словима различите величине или дебљине.

Поглавља се означавају арапским бројевима: 1, 2, 3... а мање целине са два или више бројева, као што је то учињено у овом упутству.

На насловној корици наводе се следећи подаци:

У горњем делу:

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ У ЈАГОДИНИ
ЈАГОДИНА

На средини странице:

Име и презиме студента
назив рада (крупним словима)
завршни рад или завршни –мастер рад

У доњем делу на средини:

Јагодина, _____ (година)

На унутрашњој насловној страници, поред података који се наводе на насловној корици, у доњем делу, са десне стране наводи се и име ментора.

После унутрашње странице наводе се следећи подаци:

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ У ЈАГОДИНИ
ЈАГОДИНА
КЉУЧНА ДОКУМЕНТАЦИЈСКА ИНФОРМАЦИЈА

Редни број:

РБР

Идентификациони број:

ИБР

Тип документације:

ТД

Тип записа:

ТЗ

Врста рада:

ВР

Аутор:

АУ

Ментор/коментор:

МН

Наслов рада:

НР

Језик публикације:

ЈП

Језик извода:

ЈИ

Земља публикавања:

ЗП

Уже географско подручје:

УГП

Година:

ГО

Издавач:

ИЗ

Место и адреса:

МА

Физички опис рада

/број поглавља/страна/лит/цитата/табела/слика/графика/прилог/:

ФО

Научна област:

НО

Научна дисциплина:

НД

Предметна одредница/кључне речи:

ПО

УДК

Чува се

ЧУ

Важна напомена

ВН

Извод (кандидат наводи пет до десет реченица (до 100 речи) које најбоље приказују суштину, садржај и карактер рада. Пише се у трећем лицу.)

ИА

Датум одбране:

ДО

Чланови комисије:

/научни степен/име и презиме/звање/

КО

Председник _____

Ментор _____

Члан _____

5. ПОСТУПАК ПРИ ОДБРАНИ ЗАВРШНОГ РАДА

Одбрана завршног рада је јавна и обавља се у свечаној сали Факултета.

Председник комисије, поздравља присутне, позива их да устану и отвара јавну одбрану речима:

“Отварам јавну одбрану завршног рада кандидата (име и презиме) о теми (назив теме дипломског рада). Кандидат је пријавио наведену тему завршног рада дана (датум), која је одобрена на седници катедре (назив катедре и датум). За ментора је изабран (титула, име и презиме, звање), а за чланове комисије (титула, име и презиме, звање чланова комисије). Кандидат је предао рад дана (датум). Пошто су чланови комисије прегледали завршни рад и о њему имају позитивно мишљење и констатовали да је кандидат испунио законске услове за његову одбрану, заказана је јавна одбрана рада за данашњи датум“.

Након наведених информација, председник даје реч ментору да прочита кратку биографију кандидата.

Биографија кандидата садржи следеће податке: име и презиме, датум и место рођења, место завршене основне и средње школе и постигнути школски успех, годину уписа на факултет, просечну оцену на студијама, посебна интересовања и успехе студената.

Председник комисије, након тога, даје реч кандидату који подноси експозе о своме раду у трајању од 10 – 15 минута. У експозеу, кандидат истиче важност проблеме и разлоге због којих се определио за тему, саопштава предмет, циљ и задатке рада, приказује методологију рада, саопштава најзначајније резултате и могућност њихове примене у образовно-васпитној пракси.

Председник, после експозеа кандидата, даје реч ментору да изнесе своје мишљење о раду и да постави питања кандидату.

Мишљење о раду кандидата садржи оцену важности теме и о начину како ју је кандидат обрадио, евентуалне иновације које је применио, као и могућност примене основних резултата у унапређивању образовно-васпитне праксе.

Након тога, председник комисије даје реч другом члану комисије да то исто учини, а потом и сам даје своје мишљење и поставља питања кандидату.

Кандидату се оставља могућност да на свако питање одговори посебно или питања групише и даје синтетизоване одговоре на сродна питања. Кандидату се даје 10 до 15 минута времена за припрему одговора.

Ако неко од присутних, осим чланова комисије и кандидата, жели да изложи своје мишљење или став о раду или постави питање кандидату, или тражи објашњење, председник комисије то одобрава или не одобрава, с обзиром на могуће импликације на академску атмосферу чина одбране завршног рада.

Након одговора кандидата комисија се повлачи из сале и формулише оцену завршног испита. Оцена обухвата оцену квалитета завршног рада као и квалитет експозеа и одговора кандидата на постављена питања. Комисија се потом враћа у салу у којој се обавља одбрана и председник замоли присутне да устану и саопштава оцену завршног рада, уз краће образложење, честитајући кандидату и желећи му успех у будућем педагошком раду и животу.

О току одбране завршног рада води се одговарајући записник у коме се бележе име кандидата, назив теме, имена чланова комисије, датум одбране, питања која су постављена кандидату, језгровито мишљење комисије о квалитету завршног рада и његове одбране и посебним способностима кандидата као аутора завршног рада, оцена и потписа чланова комисије и записничара.

Евентуално издвојено мишљење члана комисије бележи се посебно у виду напомене коју потписује члан комисије који је издвојио мишљење.

НАСТАВНО – НАУЧНО ВЕЋЕ ФАКУЛТЕТА
ПРЕДСЕДНИК

ДЕКАН

ф. мр Сретко Дивљан

